

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Cuvânt

rostit de I. P. S. Sa D-l mitropolit Ioan Mețianu,
la deschiderea Congresului Național Bisericesc, din
1/14 Octomvrie.

Preasfințiților frați Episcopi!
Preastimaților domni deputați!

Simțesc mare bucurie sufletească, Peasfințiților frați Episcopi și preastimaților domni deputați, că providența divină mi-a rezervat și astădată la etatea mea înaintată, a Vă vedeă în jurul meu întruniți în acest congres național-bisericesc, în scopul de a conlucra la opul cel mare al binelui și fericirii noastre; deci salutându-vă cordial, rog și din acest loc pe Creatorul și conducătorul universului, dela care se îndreptează pașii oamenilor, să ne ajute a ne apropia tot mai mult, de scopul ce urmărim.

Bucuria mea se potentează, dlor, și prin aceea, că precum binevoii a vedeă, în răstimpul de ultima noastră întrunire în congres, am ajuns a împlini o mare și greu simțită cerință, precum și o mare și ferbinte dorință cu care s'au dus în mormânt fericirii nostri înaintași. Am ajuns a ridică aici la mitropolie un centru cultural, un isvor de bine și fericire, un scut și adăpost puternic contra valurilor furtunoase ale timpurilor; am ajuns a zidi o biserică catedrală, simbol etern al unității noastre de credință și de limbă.

Și 'n adevăr, dacă ne bucurăm când putem ridică un templu al științei, cum nu ne-am bucură când vedem ridicat și un asemenea templu al sfintei noastre religiiuni, care ținându-se în strânsă legătură cu creatorul nostru Dumnezeu, ne stimulează la dezvoltarea puterilor sufletești în măsură tot mai mare și prin aceasta la ajungerea scopului ce urmărim?

Precum la reînvierea maicei noastre mitropolii, tot asemenea și la zidirea bisericii noastre catedrale, în care astăzi am săvârșit primadată invocarea Duhului Sfânt asupra lucrărilor noastre, am avut în vedere sublima misiune culturală a bisericii noastre naționale; am avut în vedere puterea ei cea magică de conservare precum și eternul adevăr, că și noi putem ajunge binele și fericirea după cari oftăm, numai stând în strânsă legătură cu cea mai mare putere protectoare, cu Dumnezeu și că acea legătură o putem susține numai prin biserică străbună, cu sfânta ei credință religioasă, întemeiată de unul născut fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, o putem susține prin acea sfântă credință, despre care cu drept cuvânt zice sft. Ioan gură de aur: «Speranța noastră este biserică, adăpostul nostru e biserică și mântuirea noastră tot numai biserică».

Precum se știe Dlor, biserică ne-a fost totdeauna acel puternic stimul dela care a emanat nuzumța dezvoltării puterilor noastre sufletești, și cultura celor mai mari interese ale noastre, cultura intereselor religioase morale-naționale și patriotice, cărora avem a mulțumi atât vechia noastră existență prea adese-ori greu amenințată, cât și progresele ce am ajuns în mersul nostru spre înaintare.

Și precum în trecut așa și în viitor, tot numai biserică va fi, domnilor, asemenea factor de lumină și de cultură religioasă morală, dar numai dacă o vom îmbrățișa și noi cu dragostea cu care au îmbrățișat-o și fericirii nostri părinți, dacă vom ține și noi la ea cu aceeași tărie și căldură cu care au ținut acei fericii părinți; precum și dacă sublima ei misiune culturală o vom mai întări și prin dezvoltarea școlii profesionale conform cerințelor timpului. Căci precum biserică a întemeiat școala, pe care cu mari jertfe o și susține, tot asemenea în fața împre-

jurărilor schimbate și școala are a sprijini biserica, ca pe maica sa.

Pentru a conlucra împreună la conservarea, întărirea și dezvoltarea acestor așezăminte sfinte și prin ele la ajungerea posibilului bine vremelnic și a fericirii eterne, după cari oftăm, ne-am întrunit și noi cei de o credință și de o limbă în acest congres național-bisericesc în care culminează unitatea și solidaritatea noastră.

Chiar și numai din aceeași vom înțelege d-lor, ce tezaure neprețuite sunt pentru noi biserica noastră națională și școala noastră confesională, concretizate în grijirea noastră și tot asemenea vom înțelege, d-lor, că este nu numai datorința dar și interesul nostru bine înțeles a conzerva și a dezvolta acestea în folosul nostru și al iubitei noastre patrii, precum au făcut aceasta în toate timpurile și fericirii nostri înaintași.

Pentru a conlucra cu bun succes la conzervarea și întărirea acelor prețioase tezaure părintești este neapărat de lipsă, d-lor, ca în toate sfaturile noastre să urmăm înțeleptelor învățături ale sfântului Apostol Pavel către Efeseni: «*Ca fii luminii să umblăm răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt*». Cu alte cuvinte să avem în vedere greutatea timpurilor în cari trăim și mai ales felurile curente periculoase contra bisericești și așa în toate lucrările noastre să ne inspirăm de lumina cea adevărată a aceluia care a zis despre sine «eu sunt lumina lumii», alegând ceea ce e bun și folositor și lăpădând ceea ce e rău și păgubitor.

Inspirați de acea lumină și ținând cu tărie la sfințenia celor eterne și nestrămutate ale credinței, să stăruim d-lor mai ales la forma, regula și ordinea după cari să conlucrăm și noi la conzervarea intactă a celor sfinte. Căci una este sf-ta credință religioasă care este eternă și nestrămutabilă, ca și întemeietorul ei, domnul nostru Iisus Hristos, și alta este forma, regula și ordinea după cari și prin cari avem a conlucra și noi la întărirea aceleia credințe religioase din care emanează îndemnul, puterea și tăria sufletului, în nizuințele și lucrările noastre spre scopul ce urmărim.

Numai lucrând așa vom putea, d-lor, înfrunța și paraliza periculoasele curente ale timpului și vom ajunge a ne întări tot mai mult în sfânta credință cu a cărei putere vom învinge obstacolele ce ar stă în calea înaintării noastre.

Prin asemenea lucrări folositoare sufletul nostru se va inspira tot mai mult de puterea cea mare a credinței care învinge toate, ba după zisa sfintei evanghelii: «*Strămută și munții*», iar prin credință sufletul nostru se va încălzi și de sacrul foc al dragostei creștinești din care rezultă toate cele bune și folositoare. De aceea

toate conzultările noastre să emaneze numai din adevărata credință și dragoste creștinească, spre mărirea lui Dumnezeu, spre folosul bisericești noastre celei vie și al patriei noastre iubite.

În firma speranță, că așa vom și urmări în toate lucrările noastre pe cari și bunul Dumnezeu le va binecuvânta, declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinar pentru periodul în care ne află, de deschisă.

Ședințele Congresului.

Deschiderea Congresului Național Bisericesc s'a făcut cu deosebită solemnitate de I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu înconjurat de episcopii sufragani N. Popea dela Caransebeș și Ioan I. Papp dela Arad. Serviciul divin s'a făcut în noua Catedrală iar congresul s'a deschis în sala nouă „Case Naționale“.

Slujba dumnezeiască a săvârșit-o I. P. S. Sa mitropolitul I. Mețianu asistat de arhimandriții Dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta, Augustin Hamsea și V. Mangra și de protosincelii Dr. E. Roșca și Dr. T. Bădescu, diaconii E. Cămpianu și Dr. Crăciunescu.

După ce I. P. S. Sa Mitropolitul a fost condus la reședință cu pompa obicinuită, deputații s'au dus la Casa Națională, unde s'a ales o delegație compusă din protopopii Pletos, Putici și Pepa, mireuții S. Demian, colonel Marin și P. Truța cari s'au dus să poftescă pe I. P. S. Sa Mitropolitul și pe cei doi Episcopi la congres.

După vorbirea de deschidere, primită cu căldură I. P. S. Sa Mitropolitul chiamă la biroul interimal pe secretarii M. Voileanu, I. Pinciu și I. Georgia din cler; Dr. G. Proca, Dr. Miclea, Dr. G. Ciuhandu și Dr. Ionescu.

Se dă cetire apelului nominal și deputații își prezintă credenționalele.

Se constată prezența a 62 deputați.

Congresul se declară apoi împărțit în trei secții, după dieceze, având secția Aradului să verifice pe archidieceșani, Caransebeșenii pe aradani iar archidieceșanii pe caransebeșeni.

În ședința a II-a se fac verificurile și se constituiesc comisiunile.

În Ședința III, de Marți, 11 ore dimineața, se prezintă cererea învățătorilor din tractul Brașovului, spre a se întruni un congres al tuturor învățătorilor. Se dă comisiei școlare. De asemenea se prezintă și alte acte, cari se trimit toate comisiunilor respective.

Dr. R. E. Roșca citește următoarele:

Mărit Congres!

În anul 1908 se împlinesc o sută de ani dela nașterea fericitului în Domnul mare și neuitat arhiepiscop-mitropolit Andrei-baron-de-Șaguna. Un moment acesta în viața noastră bisericească de adevărată elevare sufletească, pentru că ne dă impulsul să mai revenim asupra faptelor lui mărețe cari au creat epocă pentru biserica noastră, scoțând-o din starea ei umilită și asigurându-i o poziție educată în raportul cu celelalte biserici din patrie, iar prin organizarea ei constituțională autonomă i-a asigurat nu numai consistența, dar i-a dat și prestigiul recerut în rândul celorlalte biserici.

Cuvine-se deci, ca drept dovadă a sentimentului de fii recunoscători, această supremă reprezentanță bi-

sericească, la acest period jubilar, în mod adecuat să deie expresiune manifestărilor sale față de neuitatul Arhiereu, ca toți fii bisericii să iee îndemn și exemplu, cum se venerează memoria bărbaților vrednici, din neam în neam, scoțându-se la iveală cu orice ocaziune binevenită virtuțile neperitoare, ce posterității servesc ca tot atâtea faruri luminoase în calea progresului. Și deoarece Congresul, după normele în vigoare, în anul 1908 nu se întrunește, îmi iau voie a face următoarea *propunere*:

Conzistorul mitropolitan se însărcinează ca din bun timp să iee dispozițiunile necesare, ca în anul 1908, când se implinesc, o sută ani dela nașterea fericitului în Domnul, marele și neuitatul arhiepiscop-mitropolit Andrei-baron-de-Șaguna, la timp corespunzător din partea credincioșilor în cadrul instituțiunilor noastre bisericești și școlare să i-se serbeze amintirea memoriei cu solemnitate și devotamentul cuvenit, scoțându-se la iveală și cu această ocaziune faptele mărețe pentru neam și biserică d'opotrivă.

Propunerea s'a primit cu mare însuflețire.

„Sava II. Brancovici“

(1656—1680).

De

V. Mangra.

«Nu ne este cunoscut nici un memorial, — zice autorul*) — petițiune sau protest, din câte mitropolitul a adresat principilor calvini, care ori s'au nimicit în cursul timpului ori zac ascunse în arhivele Transilvaniei sau ale statului, dar din diplomele privilegiale obținute dela dânsii se vede spiritul și direcțiunea în care a lucrat pentru biserică română» (Sava II. Brancovici), — și cu toate astea, printr'o muncă sârguincioasă d-sa a adunat și exploatat un bogat material, putem zice, tot ce s'a putut afla în limbile patriei noastre scris despre marele nostru mitropolit, pentru a dovedi, că «Sava II. Brancovici, (eră) mitropolitul unei religii proscrișe, a unui popor suferit (tolerat) în patrie numai până la un timp, până va plăcea principilor și regnicolarilor, care aveă să-și apere biserică numai contra micilor și marilor tirani, dar și contra legilor barbare de stat, prin care se decretase desființarea ei: atunci cu pietate trebuie să se închine tot Românul memoriei acestui bărbat fenomenal, care în pătura autorității și influenței sale morale 24 de ani singur a susținut și apărat cetatea neamului românesc, biserică ortodoxă în Transilvania, preferind moartea, decât să o predee inamicului!»

Lucrarea Părintelui V. Mangra, după cum se vede, îmbrățișează o chestiune de mare importanță din trecutul neamului nostru, totodată însă și o chestiune, asupra căreia Părintelui Dr. Bunea a căutat să arunce altă lumină, decât

acea a vechilor istoriografi români, cari, ca și Părintele V. Mangra, văd în *Sava II. Brancovici* mitropolitul un erou al românizmului și un martir al credinței ortodoxe.

Căldura cu care autorul își tratează subiectul, potențează atragerea cititorului pentru subiectul prea interesant, dar totodată și puțin cunoscut în detalii, adunate cu o sârguință neobosită.

Ceace însă ne pare că detrage din rotundimea formei, este prea deasă întrerupere a firului expunerilor prin polemice, cari puteau fi grupate la un loc, întrucât au nevoie de o dezbateră mai estinsă; și ca o ultimă considerație generală: nu ar fi stricat analiza izvoarelor, din punct de vedere critic istoric, a izvoarelor unorii foarte greu de urmărit și de controlat, pentru cercetătorul critic.

Dar nu este scopul nostru de a urmări pas cu pas expunerile acestei lucrări, în mână cu scapelul critic, ci vom căuta a arăta firul expunerilor foarte conștiincios elaborate, cu utilizarea unui material bogat și în parte nou, în folosul literaturii noastre bisericești, atât de restrânse și doritoare de asemenea lucrări, cum este aceasta, a Părintelui V. Mangra.

Drept introducere, autorul schitează istoricul bisericii ortodoxe-române din Ardeal și părțile Ungurene, înainte de timpul propagandei calvine (veacul XVII), folosind cele mai recente rezultate ale cercetărilor ce s'au făcut pe acest teren și stabilind, pentru cetitor, o perspectivă destul de clară a acelor vremuri de grea urgie.

Ajungând la timpul martirului mitropolit *Sava II. Brancovici* (1656—1680) facem cunoștință cu biograful lui, cu inteligentul frate mai mic George Brancovici, fost trimis la Poartă al principelui Apafy, etc. un iscusit misionar politic, care într'un tainic moment tănuit s'a văzut proclamat «Domn al popoarelor creștine din Balcani»... etc., — a cărui rol, în viața și peripețiile mitropolitului, precum și în biografia lui, e tratată cu multă perspicacitate, deschizând cetitorului posibilitatea întezării unor tănuite combinațiuni politice ale vremii, între Orientul-turcesc, și Țările împărției centrale — Țările-române, ș. a.

Din acest moment relevat aci, se poate vedeă, că frații Brancovici nu puteau fi oameni de rând; iar mitropolitul *Sava* îndeosebi, nu a fost o creatură, ca antecesorul său *Simeon Ștefan*, care a fost slugă supusă superintendentului calvin, ci eră o personalitate puternică, un adevărat prelat, adevărat păstor al turmei sale, care nici în cele mai turbulente zile ale propagandei calvine violente nu lăsă frânele din mână, până nu se prăbușește — sub izbiturile mincinoase ale vrăjmașilor săi jospnici și mișei. Făcând genealogia familiei Brancovici, Părintele Arhimandrit

*) Pag. 77.

ajunge a constată descendența Brancoviceștilor noștri, precum și a înrudiților lor Brancoveni și Cantacuzini, familii domnitoare în Țara-românească, dela despoții sârbești, *Brancovici*, — dar romanizați, generația lui Sava și celor din Muntenia deja de mai multe generații.

Familia aceasta Brancovici a dat 3 episcopi, scaunului ortodox-român din Ienopole, dintre cari doi au ajuns în scaunul mitropolitan, iar în special Sava, ajunge mitropolit la 1656, după retragerea lui Daniil II.

Împrejurarea, că lui *Sava Brancovici*, pria decretul de numire, nu i-s'a pus nici o condițiune; apoi la invenția lui atât principele Acațiu Barcsai (1659) cât și Apafi (1673) au dat decrete de ușurare a sortii preoților se vede ce autoritate aveă Mitropolitul față cu Principele și Statele ardeleni, la început. La aceste motive, am mai putea apoi cită și altele, cari dovedesc, că până a nu se porni goana perfidă contra' marelui Sava, goană ale cărei motive mici par a se reduce la unele momente meschine de jefuire a acelu om, ales și bogat, el eră atotputernic. În fond însă, disgratierea și detronarea sa, trebuie că au un substrat de înaltă politică; să încercăm a clarifică. Cităm din cartea Părintelui V. Mangra:

«Șerban Vodă solicitase și așteptă să urmeze restabilirea lui Sava Brancovici. În adevăr, în anul 1683, prin diploma din 7 Iunie împăratul *Leopold I.* ridică la rangul de baron pe mitropolitul *Sava Brancovici*, dându-i prin această distincție împărătească cea mai mare satisfacție morală, față de calomniatorii și prigonitorii lui».

Spre durerea și jalea bisericii române ardeleni, mitropolitul Sava, mazălit încă la 1682, murise atunci, când i-a sosit această rehabilitare, căreia probabil i-ar fi urmat reîntronarea, ca un rezultat al politicei imperialiste austriace, pe care vor fi făcut-o Brancoviceștii, alături cu Șerban Voevod, a cărui cruce de pouenire e și azi la marginile Vienei, pe când principii Ardealului, își dăduseră mereu în coate cu Turcii, — și de aci — Brancovici trebuia luat de pe picioare. Aci va fi secretul căderii lui *Sava Brancovici*, care singur a suferit, dar biserica sa, pe timpul său, a fost în cele mai bune mâni, în cea mai bună apărare în timp de 24 ani și toată suferința s'a făcut moman peste marele Arhiereu, luminatul cap și inimosul păstor al unu neam, care nimic n'avea, afară de Dumnezeu.

Mi-s'au produs în minte aceste reflecțiuni, cetind cartea părintelui Mangra, documentele și bogatele informațiuni, culese cu o sârguință de fer și utilizabile încă în mod foarte folositor, înafară de cadrul monografiei sale, care incontestabil, e o lucrare de o valoare reală și poate cea mai bună carte scrisă până acum de bărbați

ai bisericii noastre, din domeniul istoriografiei bisericești, în țara noastră.

Bibliografia e complectă și cu reproduceri. Documentele neintretăsute în text sunt date în Adnexe.

Împărțirea materialului e sistematică; tratarea se face într'o limbă curată, curgătoare, uneori caldă, însuflețită; alte-ori picuăă duiosia din slove, pentru acela, care a fost «un mare și vrednic ierarh al bisericii ortodoxe române din Transilvania», *Sava Brancovici*.

S. Secula.

Convocare.

Despărțământul protopopesc Buteni al Reuniunii învățătorilor români dela școalele populare conf. ort. din protopopiatele arădane I-VII, își va țineă proxima sedință Joi în 19 Octomvrie (1 Noemvrie) 1906 în comuna Șilindia, în școala învățătorului L. Dublea la care toți membrii despărțământului și binevoitorii școalei sunt poftiți.

PROGRAMA:

1. Participare la chemarea Duhului Sfânt la orele 8 a. m.
2. Asistare la prelegerile inv. L. Dublea.
3. Cuvânt de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți și înscrierea de membri noi.
5. Reflexiuni asupra prelegerilor.
6. Executarea concluzelor adunării gen.
7. »Disciplina și jocul ca baza cultivei etice în școala poporală« dizertațiune de Liviu Dublea.
8. »Învățătorii și pomăritul« dizertațiune de Ioan Borlea.
9. Propuneri și interpelări.
10. Fixarea locului și timpului proximei sedințe.
11. Autenticarea protocolului.
12. Încheerea.

Bodești, la 2/15 Octomvrie 1906,

Nicolae Boșcai
președinte.

Ioan Roșu
secretar.

A apărut

și se află de vânzare în tipografia noastră diecezană:

Curs practic de Limba maghiară pentru clasele IV, V și VI ale școalei primaree, de dl Iuliu Vuia, învățător director-școlar, în ediție nouă **corectată**. Cuprinde: *Exerciții de cetire, Intuitiune și Gramatică*, precum și *Elemente din Aritmetică și Geografie* pe lângă prețul de 50 fileri exemplarul. La comande peste 10 exemplare se dă 10 % rabat. Se află și se poate comandă direct dela *Tipografia noastră diecezană, Arad, strada Bathányi Nr. 2.* O recomandăm cu toată

căldura dlor învățători, ca pe un manual practic unic în felul său, dovadă e și epuizarea a 5000 exemplare tipărite abia în anul 1905.

Totodată avizăm pe domnii învățători, că: *Curs practic de Limba maghiară* pentru clasele: I, II și III ale școlii primare tot de dl Iulia Vuia, e sub tipar și va fi gata cel mult în timp de o săptămână. Avizăm prin aceasta on. învățătorime, ca să binevoiască a ne aviză la proximele comande, că pentru care clase voiesc Maghiara, căci dl autor a despărțit manualul în două părți, și anume clasele I, II și III formează partea primă, iar pentru clasele IV V și VI partea a doua. Partea primă va costa tot cam 50 fl.

CRONICA.

Învățătorii din Țara-Bârsei au adresat măritului Congres Național Bisericesc un memorandum, în cauza salariilor, din care reproducem pasagiile caracteristice, cum urmează:

Avem satisfacția sufltească, că opinia publică este unanimă întru recunoașterea stărei noastre deplorabile și suntem recunoscători și forurilor noastre superioare bisericești, cari ne-au întins nădejdea într'o îmbunătățire a sortii atât de vitrege. Nimenea nu este, care să nu aște de îndreptățită jăluirea noastră, nimenea nu este, care să nu ne dorească alinarea durerii. Dar signatura generală a ehoului, ce l-a aflat plângerea noastră de mai înainte și din timpul recent, pare că este: *Flere possumus, sed iuvare non.*

Întrebarea cea mare și grea este: De unde să ia mijloacele necesare pentru ridicarea salarelor învățătorilor români confesionali?

Chestiunea ameliorării salarelor învățătoarești studiată cu competența și seriozitatea cuvenită nu numai că nu va deveni odioasă, ci din contră ne va îndrumă la o serie întreagă de căi și mijloace materiale, cu ajutorul cărora va putea fi rezolvată în dragă voie fără cea mai mică știrbire a autonomiei noastre școlare confesionale.

Părerea noastră este, că trebuie să se dea ocaziune și corpului didactic român gr. or. ca să conlucreze la rezolvarea marelui probleme. O astfel de ocaziune ar fi *întrunirea învățătorilor români gr. or. din întreaga mitropolie într'o conferență generală*, la care să ia parte câte 2—4 delegați ai învățătorilor din fiecare tract protoprezviteral. Scopul acestei conferențe generale sa fie: *Discutarea mijloacelor pe tru ameliorarea situației materiale a învățătorilor.*

Cu încredere deplină și cu adâncă venerațiune ne adresăm deci către Măritul Congres Național-Bisericesc, pe care îl rugăm:

I. Să binevoiască a lua între înțeleptele sale sfaturi și chestia îmbunătățirii salarelor învățătoarești;

II. Să binevoiască totdeauna a dispune și a permite, ca în timpul cel mai apropiat învățătorii români gr. or. din întreaga Mitropolie să se întrunească într'o conferență generală după modul și cu scopul arătat.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna” din Sibiu s'a constituit pe anul școlar 1906—7 în ședința ținută la 3/16 Septembrie 1906 sub presiunea P. C. S. Dlui Dr. Eusebiu R. Roșca director seminarial, protosincol, în modul următor: 1. Președinte: Dr. Aureliu Crăciunescu, prof.sem.; 2. Vicedreședinte: Vasile Păltineanu, cler. a. III.; 3. Arhivar: Octavian Costea, cler. a. III.; 4. Notar: Pavel Borzea, cler. a. I.; 5. Cassar: Iosif Tătulea, cler. a. II.; 6. Controlor: Pantilimon Bratu, cler. a. I.; 7. Bibliotecar: Iosif Mircea, cler. a.

II.; 8. Vicebibliotecar: Nicolae Enciu, cler. a. I.; 9. Redactor: Petru Roșcu, cler. a. III.; 10. Econom: George Lincu, ped. a. III. Membri în comisiunea literară: 1. Traian Achim, cler. a. III.; 2. Ștefan Hărăguș, cler. a. III.; 3. Petru Debu, cler. a. II.; 4. Ioan Ludu, cler. a. II.; 5. Traian Cibian, cler. a. I.; 6. Ioan Dandea, cler. a. I.; 7. Nicolae Bembea, ped. a. III.; 8. Ioan Călborean, ped. a. III.; 9. Ioan Hașu, ped. a. II.

Școlile de stat. Ministrul de culte contele Apponyi a ridicat în bugetul său poziția școlilor populare cu sume considerabile. Scopul ministrului e, să înființeze școlile de stat cât se poate de multe, încă în anul acesta, în special pe teritoriul locuit de naționalități și acolo unde se simte lipsa fortificării intelectuale a poporului maghiar. Deocamdată sunt luate în perspectivă comitatele Cianad, Bichis, câteva din Ardeal și din Nordul Ungariei, în Slovăcime. Așa scriu ziarele maghiare.

Biserica română în Sofia. Românii din Sofia au ridicat o biserică de toată frumusețea în capitala Bulgariei. Se va sfinți în luna viitoare:

Cununie. Duminecă în 1/14 Octombrie d. a. la orele 4 s'a săvârșit în biserica catedrală din Sibiu cununia poetului Octavian Goga, primsecretar al „Asociațiunii” cu d-șoara Hortenzia Cosma, flica dlui Partenie Cosma, naș fiind poetul Al. Vlăduț.

Logodnă. Cu plăcere înregistrăm logodna arhivarului consistorial Alexe Chișoșan, ales paroh în Beba-veche, cu amabila d-șoară Melania Tălanu din Mehala.

Mitropolit grec dovedit că subvenționează bandele grecești. Se anunță din Constantinopol că însărcinatul de afaceri al Angliei, Barclay, a comunicat Porții că mitropolitul din Drama, Chrysostomos, continuă a menține relațiuni cu bandele grecești și a le ajutat cu bani Poarta a declarat, că va face demersurile necesare.

Creștinismul în Japonia. Revista „Deutsche Revue” în numărul său din Octombrie publică un articol din condeiul contelui Vay de Vaya, protonotar apostolic, despre prospectele creștinismului în Japonia și bazat pe însușirile morale și evoluțiunea poporului japonez autorul își exprimă părerea că nu e departe ziua, în care poporul japonez se va converti în masse la creștinism. Contele Vay face istoricul creștinismului în Japonia, care datează dela S. Francisc Xavier (1549). Au urmat apoi persecuțiuni și aproape extirparea totală a creștinismului. Actualmente sunt în Japonia 60.000 creștini cu 135 preoți. A patra parte din preoți sunt japonezi. Cu ocaziunea ultimei vizite a părintelui Vay în Japonia, biserica catolică avea acolo 32 școli secundare cu 3198 elevi și numai 7 școli primare cu 97 elevi. Mai departe 20 preparandii și 2 seminare. Surorile mizericordiane întrețin în Tokio o preparandie de fete și 4 instituite cu 320 eleve. Creștinii mai întrețin 18 orfelinate.

„Steaua albă.” Sub firma aceasta se va înființa în București o Ligă, contra imoralității publice și private. Va urmări ca scop reunirea tuturor conștiințelor drepte în contra marelui decăderi morale, și va luptă împotriva imoralității sub toate formele ce le are. Va luptă în special în contra alcoolismului, în contra presei imorale, în contra minciunii individuale și sociale, în contra spectacolelor corumpătoare și a jocurilor barbare, în contra tuturor jocurilor de cărți, etc. Îi dorim cea mai desăvârșită isbândă!

O carte folositoare și indispensabilă pentru dirigenții de coruri, elevii seminariilor și toți amatorii

de muzică este „Dicționar de muzică“ de T. Popovici, profesor de muzică la seminarul din Sibiu. Prețul broș. cor. 2:50, leg. cor. 3.— Se capătă la librării și la autor pe lângă rambursă sau trimiterea banilor înainte. La comande cu cel puțin 10 ex. deodată direct dela autor, al zecelea exemplar e gratuit.

Carte de cetire germană cu exerciții de traducere și de conversațiune, compuse pe baza lecturii de Dr. Ioan Bunea prof. gimn. — Pentru cl. V și VI gimnazială. Editura Librăriei Ciurcu Brașov 1906. Prețul 2 cor. — Am primit-o. Cartea ni a făcut cea mai bună impresie prin împărțirea ei practică.

Poșta Redacției.

Tămășda și Miersig. Prea sunt încă ocupat, scri-soare în curând.

Calendarul diecezan pe anul comun 1907.

In editura tipografiei diecezane gr. or. române a Aradului e deja gata și se poate avea și procură atât dela administrația tipografiei diecezane Strada Batthányi Nr. 2, cât și dela librării cu prețul de 40 fileri (20 cr.)

Se extinde pe 15 coale de tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, calendar economic, șematismul mitropoliei gr. or. române în general și al diezezei Aradului în special, cronologia pe anul 1907, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile, întunecimile etc. Genealogia caselor domnitoare, târgurile din Ungaria după datele cele mai nouă, instrucțiuni postale și telegrafice etc., iar în partea literară :

A luă lumea 'n cap, de George Coșbuc. De de mult, de marele poet Octavian Goga. Două iubiri de eminentul nostru prozător I. Agârbiceanu. Sărbătoare, de Maria Cioban. Tot pașul omului să fie cumpenit, de zelosul nostru învățător I. Groșorean. De mult și în sat la noi, de Gh. din Moldova. Povestiri de Diaconul. Păstorii și Plugarii, de Vasile Alexandri. Biserica catedrală din Sibiu, de Gh. Tulbure. Doine dela Vașcău (Bihor), de Vasile Sala. Fiul cel pierdut, de Iosif Stanca. Insoțirile economice, de Dr. P. Cioban. Sentințe glume și anecdote. Clișee din viața noastră bisericască. Inserate și reclame de tot felul.

Îl recomandăm cu multă căldură tuturor oămenilor cu carte, îndeosebi preoțimeii și învățătorimeii noastre, căci în calendarul acesta pe lângă preț de 40 fil., află și o carte de lectură prețioasă și plăcută și un îndreptar sigur în afacerile administrative ale bisericii și școalei noastre.

Cei ce primesc spre desfacere mai multe exemplare din acest calendar unicul și oficios în diezeza noastră și le solvesc la timpul indicat de noi primesc ca rabat 20% dela prețul calendarelor, de asemenea an de an și un

Calendar de părete

după ambele stiluri cu scala timbrelor, care e absolut indispensabil pentru oficiile noastre bisericesti-școlare și poate fi un document de părete în casa fiecărui creștin.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. I din **S. Nicolaul-mic** cu filiile (Pustă mică, Aradul nou cu viile sale, Kisfalud, Szépfalu și Zsigmondháza (Hada) n prezviteratul Lipovei, în urma înaltului ordin al Ven. Consistor diecezan de dtto 25 Sept. (8 Oct.) a. c. Nr. 5556/1906 se escrie din nou concurs ca termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia diecezană „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1. Una sesiune parohială, pământ arător estravilan și una grădină intravilană, după cari alegândul preot va suportă toate dările. 2. Birul preoțesc dela parohieni dela fiecare cap de familie 1 (una) coroană și de fiecare jugăr catastral de pământ 1 (una) litră de grâu. 3. Stolele uzuete conform normei stolare votată de Ven. Sinod eparhial sub Nr. 210/1877. 4. Întregirea dotațiunei preoțesti dela stat (congrua) după ecalificațiunea alegândului preot (aci se notează că răposatul preot ca preot cu ecalificațiune superioară a avut dotațiune dela stat 1212 cor. 59 fil.).

Alegândul preot este îndatorat a catehiză elevilor de confesiunea noastră atât în școala confesională cât și în cele străine din loc și din Aradul nou fără altă remunerațiune.

Recurenții pe lângă observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii, sunt avizați a se prezentă în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf-ta biserică ort. rom. din S. Nicolaul mic spre a-și arată dnsteritatea în celea rituale și oratorie, iar recursele lor instruite cu documentele de ecalificațiune pentru parohii de cl. I. (primă) adresate comitetului parohial ort. rom. din S. Nicolaul-mic, până la terminul sus indicat să le subștearnă Rev. Domn Voicu Hamsea protoprezviter în Lipova (Lippa).

S. Nicolaul-mic la 5/18 Octomvrie 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea* protoprezviter.

—□—

1—3

În urma ordinului Venerabilului Consistor aradan de sub Nrul 1674/188 B. 1906 să escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunei parohiale **Băița** din protoprezviteratul Vașcăului cu termin de alegere pe **5/18 Noemvrie** a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: venitele ștolari, casă parohială și întregire dela stat. La această parohie e de dorit să recurgă teologi ori preoți cu 8 clase gimnaziale.

Reflectanții la aceasta parohie sunt poștiți a se prezentă la sf. bisrică din Băița spre a se face cunoscut poporului, iar recursele, instruite în regulă, sunt a să trimitte subsemnatului în Segyest p. a. Rieny com. Bihor.

Moise Popoviciu, adm. protopopes.

—□—

2—3

Prin concluzele Ven. Consistor diecezan de sub Nrii 3896 și 5339/906 trecut fiind octogenarul paroh Zenovie Dimitrescu din **Dumbrăvița**, în statul de penziune, pentru îndeplinirea parohiei astfel devenită vacantă se oscrie concurs cu termia de a recurge de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios diecezan.

Venitele acestei parohii sunt: 1. O sesiune de pământ arător și fânaț. 2. Ștolele și birul uzuat. 3. Întregirea dela stat 671 74 cor., respective 1071 74 cor. Alesul va contribui la penziunea deficientului paroh cu suma anuală de 200 cor., pe care o va plăti casei consistoriale.

Cei ce doresc să ocupe acest post să avizează, ca recursele lor ajustate conform §-lui 15 din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Dumbrăvița, să le susțină în termenul concursual P. O. Oficiu pprezviteral în M. Radna, iar dâșii cu stricta observare a dispozițiilor cuprinse în §-ul 18 al aceluiaș Regulament — să se prezinte în s. biserică din Dumbrăvița, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și omiletică.

Din ședința ținută la 27 Sept. 10 Oct. 1906.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Procopie Givulescu* protoprezviter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunet învățătorești vacante din **Dumbrăvița**, prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios diecezan.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar fundamental 632 cor. 2. Pentru lemne din care se va încălzi și școala 168 cor. 3. Folosința alor 11. 1585 jug. □ pământ la deal, precum și dreptul de lemnărit și pășune după acest pământ. 4. Pentru curatorat 24 cor. 5. Pentru scripturistică 20 cor. 6. Pentru conferință va primi învățătorul spesele de călătorie și 2 cor. diurnă la zi. 7. Cvartir și grădină pentru legume. 8. Dela înmormântări cu liturgie 2 cor. fără liturgie 1 cor. Darea după pământ o va solvi învățătorul. Cvincenarul il va primi numai după serviciu de 5 ani prestat în comună.

Doritorii de a ocupa acest post să avizează, că recursele lor instruite conform §-ului 60 din Regulamentul pentru organizarea învățământului și adresate comitetului parohial din Dumbrăvița, să le susțină P. O. oficiu pprezviteral din M. Radna, având dâșii a să prezentă în vre-o Duminecă, ori sârbătoare în sf. biserică din Dumbrăvița, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința ținută la 27 Sept. (10 Oct.) 1906.

Comitetul parohial.

In conțelere cu: *Procopie Givulescu* pprezviter insp. de școale.

—□— 2—3

Pe baza dacisului Ven. Consistor de sub N-rul 5203/1906, pentru îndeplinirea definitivă a parohiei **Măneasa**, de nou se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă.

Venitele sunt: a) usufructul a 3 jughere fânaț, b) birul constătător din 2 cor., dela circa 80 numere de case, c) ștolele îndatinate, d) întregirea dela stat conform cvalificațiunei celui ales.

Casă parohială nu este, dările le va suportă cel ales.

Reflectanții sunt poftiți a-și naintă recursul ajustat conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial în termenul fixat, la oficiul protopopesc gr. or. rom. din Buttyin com. Arad, având a se prezentă în s. biserică în careva Duminecă ori sârbătoare spre a-și arată desteritatea în oratorie și cele rituale.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Ioan Georgia*, protopresviter gr. or.

—□— 3—3

În senzul concluzului consistorial de sub Nr. 1061 a. c. se escrie concurs cu termen de **30 zile** pentru următoarele parohii vacante:

1. *Hidiș*, pământ parohial 8 holde, bir preoțesc, prețuit în 140 cor., ștolele îndatinate și întregire dela stat 434 cor.

2. *Cârpești mici*, 14 jughere pământ, bir 8 cubule, ștolele și întregirea dotației 552 cor. 32 fil.

3. *Dobrești*, bir preoțesc 156 cor., ștolele și întregire conform coalei de fasiune B, 389 cor. 60 fil.

4. *Iancești*, 3 jughere de pământ, bir, câte o măsură cucuruz, ștole și întregire dela stat 526 cor. 68 fil.

5. *Crănești*, 9 holde pământ, bir preoțesc, ziua de lucru, ștolele și întregire conform coalei de fasiunea B.

6. *Drăgoteni*, pământ trei jughere, bir 56 cor., ștolele îndatinate și întregire dela stat.

7. *Copăceni*, 8 holde pământ, ștolele și întregire 505 cor.

8. *Topa de jos*, 2 holde pământ, bir 8 cubule, ștolele și întregire dela stat 506 cor.

9. *Pocola*, 14 jughere pământ, ștolele și întregire conform coale de fasiune B.

10. *B. Sămărtin*, pământ de 16 cubule cu venit de 160 coroane, ștolele îndatinate și întregire 515 coroane 46 fil.

Recurenții vor avea a-și trimite recursurile conform Regulamentului în termenul prescriș la subscrisul iar până la alegere a se prezentă la s. biserici, spre a se face cunoscut poporului.

Beiuș, la 18 Septemvrie v. 1906.

Pentru comitetele parohiale: *Vasilie Papp* protopop.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătorești cu clasele inferioare din **Apateu**, tractul Ienopolei, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Dotațiunea: a) In bani gata 600 cor., b) 6 stângini de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ. c) Drept de pășunat pentru 2¹/₂ capete. d) Pentru conferință 20 cor. e) Pentru scripuristică 10 coroane. f) Cvartir cu 2 chilii și apartinentele, precum și folosirea unui intravilan întreg.

Alesul va fi deobligat a instrua elevii din clasele I și II, precum și pe cei din școala de repetiție. Asemenea va conduce strana stângă fără alta remunerație. Dela înmormântări unde va fi poftit, va primi 1 coroață.

Concurenții sunt avizați, ca concursurile lor ajustate cu documentele recerute, adresate comitetului parohial din Apateu, să-le subștearnă oficiului protopopesc din Șiria (Világos com. Arad), având a se prezentă în cutare Duminecă ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parohial dela 8/21 Septemvrie 1906.

Antonie Popovici
pres. com. par.

Gheorghe Petrescu
not. com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucața*, adm. protopopesc insp. școl.

—□— 3—3

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii de pept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și serintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Kaljodsarsapari. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la morburii secrete 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai decât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și duci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, droguri, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee rusești, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esența pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Orice fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge 3—5

Cornel Demeter

apotecar în Szászváros. iskola-utca 46.

Specialist în pălării preoțești.

Cercetați marea prăvălie

alui

Sommer Jozsef

Arad, Strada principală în palatul bisericii romano-catolice,

Fondată la anul 1863,

în care vor afla îndeosebi domnii preoți:

👉 **pălării preoțești** 👈

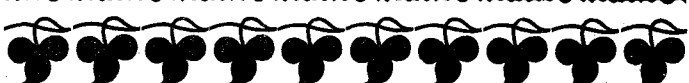
de calitate deosebite și dela cei mai experți măiestri, cu prețurile cele mai ieftine ce există. Pe lângă aceasta on. public român va găsi în marele magazin pe lângă serviciu propt, având de conducător al prăvăliei pe un român: dl Ioan Tomi, care reîntors dela expoziția din București; și făcând un turneu în capitalele principale din străinătate, am îmbogățit prăvălia mea cu cele mai moderne fabricate, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți, următoarele articole:

👉 **pălării de tot soiul, cilindre și clac, cămeși de vară, gulere, mangete, mănuși de vară, cravate, ciorapi, bastoane umbrele, etc.** 👈
din fabricele cele mai renumite franceze și engleze.

7

Sommer Jozsef.

Specialist în pălării preoțești de tot soiul.

„Janus

” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

👉 **Premii efitine. Condiții de asigurare favorabile.** 👈

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. **Ș** **Averea institutului 31.000,000 cor.**

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timșoara-Fabrice.

Lerchengasse Nr. 17. N-rul Telefonului: 422).

(30)